

EINDVERSLAG WIND!

**TENTOONSTELLING EN MUZIEKTHEATERPRODUCTIE,
VIJFTIG JAAR NA DE WINDHOOS VAN 1967**

JULI 2017

HET IDEE

Bijna drie jaar geleden, tijdens het maken van de voorstelling 'Het Water Komt...' (productie naar aanleiding van de grootschalige evacuatie van het Rivierenland in 1995) broeide al het idee om het succes een vervolg te geven. Niet alleen bij het artistieke team, maar ook bij de bijna honderd spelers, muzikanten, decorbouwers, kostuumnaaisters en andere vrijwilligers.

Het project zou over de grote Windhoos moeten gaan die precies 50 jaar geleden een groot deel van Tricht verwoestte. Een bijzonder gevoelig onderwerp, ook al omdat bij deze traumatische gebeurtenis 5 dodelijke slachtoffers te betreuren vielen, en velen alles verloren wat ze bezaten. Over zo'n zwaar beladen onderwerp zou je geen theater mogen/kunnen maken. Zeker niet als 'importbewoners' die zelf de ramp niet hadden meegemaakt.

Toch liet het idee ons niet los. Initiatiefnemers Ton van Vlijmen (producent), Petra van den Brand (regisseur) en Greet Mertens (schrijfster/regisseur) besloten hun voelsprietten uit te steken om te peilen hoe breed die opvatting werd gedeeld, en of mensen misschien tóch niet wilden praten over wat ze hadden meegemaakt. Ze voerden een reeks gesprekken en interviews met veertig mensen die de ramp wél hadden meegemaakt en aan den lijve hadden ondervonden. Ook met de nabestaanden van de dodelijke slachtoffers.

In die gesprekken bleek er wel degelijk grote behoefte te bestaan aan het delen van de verhalen van vijftig jaar geleden. In kleinere kring werd er in de jaren na 1967 natuurlijk wel over gesproken, maar ook niet meer dan écht noodzakelijk en met veel respect en begrip voor de diep opgeborgen pijn. "Toen had je nog geen slachtofferhulp of steun bij het verwerken van traumatische ervaringen". Vijftig jaar herdenken zou volgens hen en ons een zinvolle aanleiding zijn om de verhalen van toen een plaats te geven. Om ervaringen van toen te delen met jongere Trichtenaren, import en autochtoon.

TENTOONSTELLING ÉN VOORSTELLING

In de gesprekken werd ook al snel duidelijk dat het weinig zinvol – en bovendien onmogelijk - zou zijn om de ramp na te spelen. Daarvoor zou een tentoonstelling een beter medium zijn. Een tentoonstelling zou een goed beeld kunnen geven van de enorme omvang van de ramp, de schade en de wederopbouw. Maar ook van het dagelijks leven in Tricht voor de ramp, geplaatst tegen de woelige jaren '60 en het nieuws in de rest van de wereld.

In de voorstelling zouden we dan inzoomen op de periode ná de ramp: aan de veerkracht van Tricht en zijn bewoners. Centrale vraag daarbij: "Hoe neem je je lot weer in eigen hand nadat je door het noodlot bent getroffen?"

Binnen enkele maanden beschikten we niet alleen over een schat aan informatie over de windhoos, maar ook over vele unieke documenten en persoonlijke herinneringen die bewoners ter beschikking stelden voor het project. De bewoners van Tricht lieten ons zien en voelen dat er wel degelijk voldoende draagvlak in het dorp aanwezig was om de productie in gang te zetten.

Het Dorpshuis van Tricht wilde optreden als coproducent, de Gemeente Geldermalsen werkte mee, VSBfonds, het Fonds voor Cultuurparticipatie, het Prins Bernhard Cultuurfonds en Rabobank West-Betuwe wilden meebetalen. We konden van start.

WAAR GAAT HET OVER

Het materiaal van de uitgeschreven interviews vormt de basis voor zowel de tentoonstelling als de voorstelling. Tientallen citaten vormen de rode draad van de tentoonstelling.

Greet Mertens componeert uit het materiaal van de interviews een nieuw verhaal. Op verzoek van de bewoners zijn de teksten en anekdotes niet te herleiden naar de personen die ze hebben verteld. Alle personages in WIND! zijn verzonnen, de verhalen zijn echt.

De voorstelling gaat over de hitte van die middag, de snel naderende grauwgrijze wolken, die plotselinge donkere kolkende zuil van water, zand, hout en stenen. Over de luttele seconden dat de windhoos 'met het geluid van meer dan tien straaljagers of goederentreinen' over en door de huizen raasde. Over waar de bewoners en hun kinderen zich vanuit een reflex schuil hielden, over de doodse stilte na de klap en daarna het geluid van huilen en kermen, van schreeuwen en heen en weer rennen om hulp te bieden.

Over het zoeken naar je bezittingen, het besef dat je alles kwijt bent, je kleding, dierbare zaken als oude foto's en spullen van vroeger, kettinkjes van je grootmoeder of je eigen trouwjurk. Maar ook de meubels uit de huis- en slaapkamer, de kleerkasten, de keuken dus ook het eten voor de kinderen. Over de doodsangst en het onwerkelijke besef 'God zij dank' gespaard te zijn gebleven. Over het daadwerkelijk 'met lege handen staan' en tegelijkertijd over de kracht en het incasservermogen van de Trichtse vrouwen, mannen en jongeren om gelijk met elkaar aan de slag te gaan. Puin te ruimen, huizen te herstellen en het leven weer inrichten zoals het was of zou moeten zijn in elk huis, in elke straat en in het hele dorp.

Geschetst in het tijdsbeeld van de 60er jaren. De alles veranderende effecten van technische innovaties zoals de wasmachine, de rekenmachine. De verbreding van ieders horizon door de komst van de televisie en zelfs kleurentelevisie, van een zicht op dorp en streek naar een wereldwijd blik, zoals de aandacht voor de oorlog in Vietnam, de opkomst van de jongerencultuur, Provo, Flowerpower. Veranderingen in het denken over gezin en relaties door o.a. de invoering van de anticonceptiepil, door het gedachtegoed van feministische bewegingen als Man Vrouw Maatschappij en Dolle Mina.

De voorstelling gaat ook over Tricht. Over het leven in een kleine dorpsgemeenschap, grote gezinnen, veel kinderen, veel boerderijen (gemengd bedrijf), veel winkels. Met een grote onderlinge saamhorigheid en een breed verantwoordelijkheidsgevoel.

HET VERHAAL

Ondanks het thema mag het geen loodzware voorstelling worden. De schrijfster kiest daarom voor een fictieve setting op een fictieve locatie die ook mogelijkheden biedt voor luchtigheid, muziek en publieksparticipatie.

Het verhaal speelt zich af een paar maanden na de ramp. Het puin is afgevoerd, bouwvakkers zijn druk bezig met de wederopbouw. De bewoners besluiten zelf hun zwaar gehavende dorpshuis weer op te gaan knappen en organiseren een benefietavond. Er wordt gerepeteerd voor een lied, er wordt gedanst. Er wordt gesproken over het op handen zijnde huwelijk van Simon met Bettie. We zien hoe Bettie worstelt met haar ambities die veel verder gaan dan wat Tricht te bieden heeft. Ze wil eruit, studeren, de wereld redden. De mannen timmeren en zagen; de vrouwen naaien nieuwe gordijnen. Tussen de bedrijven door worden herinneringen opgehaald en ervaringen gedeeld. De verhaallijn wordt onderbroken door de 'getuigenissen', drie passages waarin teksten over de ramp rechtstreeks tegen het publiek worden uitgesproken. Een reeks oneliners die op velen grote indruk maakt. Slotstuk vormt de uitvoering van het lied 'Zolang er liefde is'.

*Ieder mens is op zoek naar dat beetje geluk
dat jou meer kan brengen dan je eigen plan
niemand weet of het leven je gunstig blijft gezind
Er is zoveel dat je niet verklaren kan
Maar hoe hoog ook de golven, hoe diep ook de zee
En hoe ver ook het licht in de duisternis
Als ons niets blijft bespaard, blijf dan dicht bij elkaar
En bedenk dat er altijd liefde is*

HET PROCES

Begin oktober 2016 organiseren we de eerste bijeenkomst waar mensen die iets willen doen in of voor de productie zich kunnen aanmelden. De opkomst is overweldigend, niet alleen uit Tricht maar ook uit omliggende dorpen. Er melden zich spelers, muzikanten, decorbouwers en technici, maar ook mensen die willen helpen bij het inrichten van de tentoonstelling, het maken van lesmateriaal of het verrichten van hand- en spandiensten.

Uitgangspunt is dat iedereen die zich aanmeldt ook mee kan doen. Uiteindelijk zijn er 70 à 80 medewerkers.

Van oktober t/m december is er een voorbereidende fase, waarna in januari de eigenlijke spel-, muziek- en dansrepetities beginnen, 36 in totaal, gevolgd door 2 montage dagen. Voor de reguliere huurders van het Dorpshuis (sport- en muziekverenigingen) worden alternatieve werkruimtes gezocht, zodat het Dorpshuis twee weken volledig kan worden omgebouwd tot theater en tentoonstellingsruimte.

MUZIEK EN VORMGEVING

George Pancras componeert voor de voorstelling een doorlopende muziklijn, met op enkele plekken mogelijkheden voor een lied. Irene van Helden schrijft daar de teksten voor. De muziek en de zang spelen een belangrijke rol bij het vormgeven van gevoelens die de individuele personages overstijgen, en geven het publiek een extra mogelijkheid voor herkenning, reflectie en betrokkenheid.

Het gelegheidsorkest kent een bijzondere bezetting: met toetsen, drums, bas en gitaar is het een popband uit de jaren zestig. De cello en fagot met elk hun heel eigen kleur blijken daar wonderwel bij te passen.

Dat geldt ook voor de aankleding van alle spelers en muzikanten. We kiezen niet voor fantasiekleding, maar voor een realistische aankleding, ontleend aan de mode van toen. De originele zestiger jaren kostuums (van Aafje Ippel) blijken voor het publiek een feest van herkenning en verhogen de betrokkenheid bij de personages.

Dankzij het Leefbaarheidsbudget van de Gemeente Geldermalsen kunnen we de sportzaal van het Dorpshuis omtoveren tot een écht theater, met een zwarte balletvloer en zwarte en grijze gordijnen langs de wanden, wat de akoestiek en verstaanbaarheid zeer ten goede komt. Door de aanschaf van hoge barkrukken voor de achterste rijen ontstaan betere zichtlijnen. De zaal wordt ingericht als ouderwets dorpshuis met allerhande oude stoelen en bijzet-tafeltjes uit de jaren zestig en zeventig. Het podium wordt verlengd met een lager podium dat de zaal in steekt. Er wordt gespeeld over de lengte van de zaal, het publiek zit aan weerszijden van de speel/dansvloer.

DE VOORSTELLING

Het publiek dat de voorstelling wil bezoeken maakt voor binnenkomst een wandeling over een fictief rampterrein. Hier ontmoeten zij twaalf spelers. Ramptoeristen met klapstoel, picknickmand en verrekijker; een dame van de liefdadigheid die collecteert voor het rampenfonds; getroffen bewoners die naarstig op zoek zijn naar persoonlijke eigendommen of proberen puin te ruimen; een jong stel dat hun toekomstdroom door de wind verwoest weet. Bij de ingang twee agenten die bepalen of bezoekers een geldig bewijs hebben om het rampterrein te mogen betreden.

Bij binnenkomst wordt de gasten geadviseerd eerst de tentoonstelling te bekijken om zich een beeld te vormen van wat er in die paar rampzalige minuten in Tricht is gebeurd.

Om half negen begint de voorstelling.

PUBLIEKE BELANGSTELLING

De publieke belangstelling is groot. Binnen een week zijn de 9 reguliere voorstellingen volledig uitverkocht. Omdat de vraag onverminderd groot blijft besluiten we ook de generale repetitie voor publiek open te stellen. Meer voorstellingen spelen is te belastend voor de spelers en planningstechnisch niet mogelijk in het Dorpshuis.

Veel gasten zijn geraakt en onder de indruk. Er worden traantjes weggepinkt, maar er wordt ook gelachen en gedanst. Na afloop wordt er lang nagepraat. Er worden herinneringen opgehaald. Oude vrienden die reeds lang uit Tricht vertrokken waren ontmoeten elkaar opnieuw.

Een gelegenheidsorkest, samengesteld uit twee orkesen die regulier ook in het Dorpshuis repeteren (Het Betuws Dagorkest en Big Band Triple B, speelt een paar keer voorafgaand aan de voorstelling de grootste hits uit 1967. Een spontaan blijk van solidariteit en betrokkenheid.

Dagblad De Gelderlander, Nieuwsblad Geldermalsen, de Zakengids, Contact Leerdam en TV Gelderland besteden uitgebreid aandacht aan de voorstelling. Zowel in de voorbereiding als na de uitvoering. Het SBS-programma Hart van Nederland maakt een reportage over de tentoonstelling en het educatieprogramma.

Donderdag
22 juni
2017

NIEUWS

Geweldige voorstelling Wind!

TRICHT Indrukwekkend. Geweldige voorstelling. Het heeft me geraakt. Het was een voorrecht om het bij te mogen wonen. Wat een mooie after-party. Niets dan lovende woorden voor het muziektheater WIND! dat twee weken lang in het Dorpshuis Tricht gespeeld wordt. Hetzelfde gaat op voor de gelijknamige tentoonstelling.

In de Foyer van het Dorpshuis waan je je in de jaren zestig. Met zoveel herkenbare gebruiksvoorwerpen uit en foto's van die jaren zestig en de top 40 muziek van 24 juni 1967 uit de luidsprekers. „Ik had echt het gevoel terug te zijn in 1967,” aldus een van de bezoekers die zowel het theater als de expositie roemt. „ Dank voor al het werk wat heeft geleid tot een mooi geheel.” En veel werk was en is het. Alles naar aanleiding van het feit dat het zondag 25 juni 50 jaar geleden is dat het dorp Tricht door een vernietigende windhoos getroffen werd. Dit wordt op meerdere manieren herdacht. Dorpshuis Tricht en Productiehuis Firma van Gelder zijn verantwoordelijk voor de theaterproductie. Het Historisch Genootschap Tricht voor de officiële herdenking op 25 juni. Samen werd de tentoonstelling bedacht en ingericht met hulp van velen zoals het KNMI in de Bilt en financieel mogelijk gemaakt dankzij subsidies en sponsoren. De foto's scherpen het geheugen van bezoekers. „Nou bedenk ik me weer daff” en zo komen de gesprekken van bezoekers met elkaar op gang. Verhalen van zij die de ramp meemaakten vormden ook de inspiratie voor het

Acteurs, regisseur en musicanten van WIND! zorgen voor een ontroerende en indrukwekkende voorstelling.

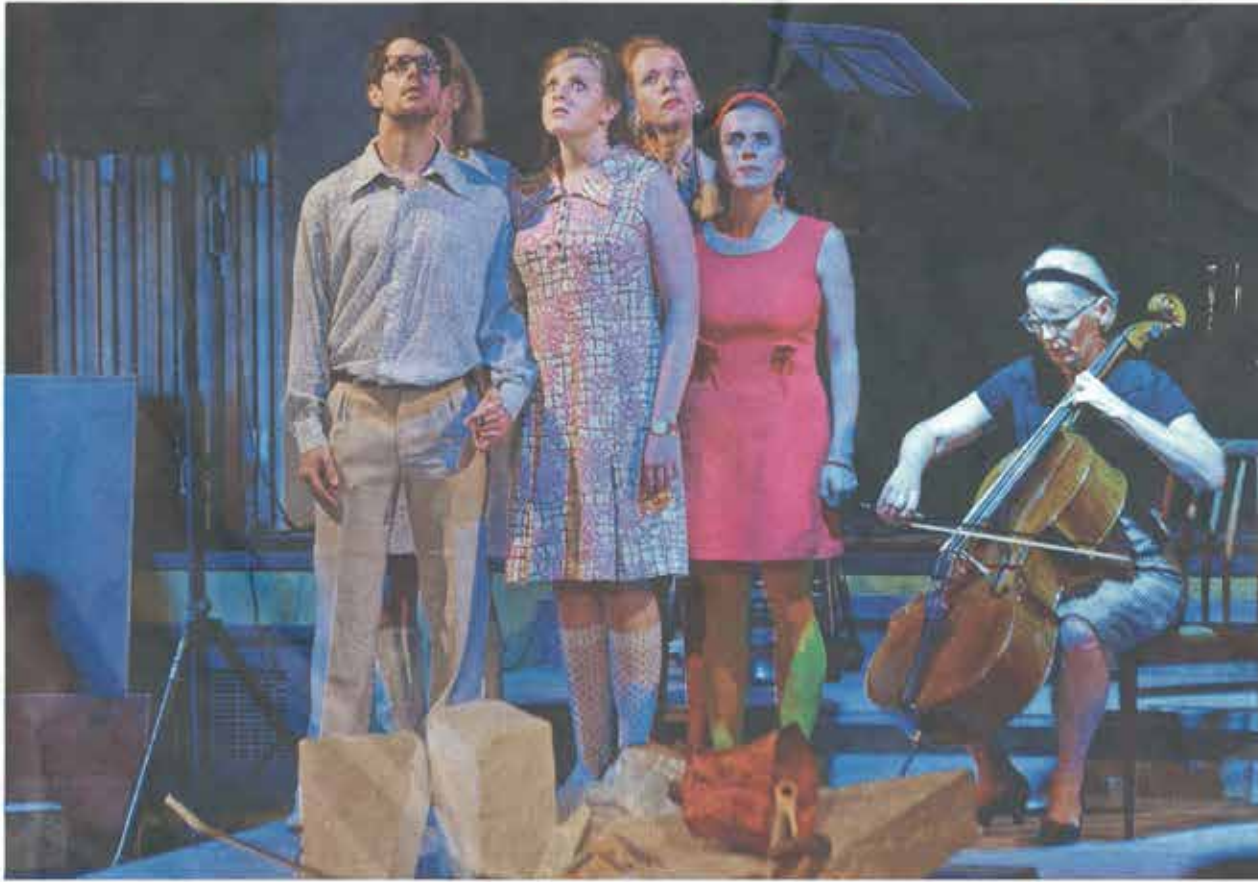
verhaal dat door tientallen acteurs gespeeld wordt, begeleidt door live muziek. WIND! gaat over hoe het leven weer op te bouwen na door het noodlot getroffen te zijn. De tentoonstelling neemt bezoekers met veel foto's mee naar 25 juni 1967. Het gaat ook over de hulpverlening en de wederopbouw van Tricht. Er is contact gezocht met de Belgische

gemeente Malle, die op 25 juni 1967 door eenzelfde vernietigende wind getroffen werd. Foto's daarvan zijn op de tentoonstelling te zien. Vanavond bezoeken de burgemeester, wethouders en gemeentesecretaris van Malle Tricht. De kaarten voor de voorstellingen waren als snel uitverkocht. Reden voor een extra optreden en ook om de generale re-

petitie met bezoekers te spelen. Dat alles vergt nogal wat van de organisatie en de spelers. Zeker ook nadat de grote stroomstoring van zaterdagmiddag ervoor zorgde dat de geplande middagvoorstelling niet door kon gaan. Gelukkig bleken alle spelers in staat en bereid om woensdag 21 juni een extra voorstelling te verzorgen.

► Voorstelling over windhoos Tricht brengt herinneringen bij publiek boven

◀ Onheilspelende gezichten op een onheilsdag.

FOTO WILLIAM HOOGSTEIJL/MS

Een tropische dag, alsof het zo moest zijn

Buiten dreigt onweer en steekt de wind de kop op. Maar niet zo erg als vijftig jaar geleden.

Danny van den Broek
Tricht

Drie kwartier voordat het doek op gaat, dirigeren Greet Mertens en Petra van den Brand alle acteurs naar buiten. De regisseurs van *WIND!* willen op de valreep nog enkele puntjes op de i zetten. „Zullen we morgen allemaal een kwartiertje eerder komen”, opent Mertens. „Om de stress wat te verminderen.”

Ze kijkt naar een groep mensen die zo uit jaren 60 lijkt weggevoerd. Jonge vrouwen in jurkjes met kousen tot onder de knie, oudere vrouwen met hoedjes, mannen in spencers met die onvermijdelijke ruit. Allemaal zijn ze amateurs. Ze komen uit Tricht en omgeving. De generale repetitie van dinsdag heeft nog enkele zaken opgeleverd die aandacht verdienen. „Spreek duidelijk. Neem het publiek mee”, zegt Van den Brand.

De indeling van de zaal is er ook een om rekening mee te houden. Het podium is voor de muzikan-

ten, de acteurs spelen in de kleine gymzaal, het publiek zit aan weerskanten door elkaar op stoelen die 50 jaar geleden ook in de woonkamers en keukens stonden. „Het middenpad is smal. Ga daar niet allemaal staan bij de twist”, drukt Van den Brand de acteurs op het hart. „Zoek open plekken.”

De première is bijzonder. Vooral omdat het publiek voor deze gelegenheid bestaat uit dorpsbewoners die op 25 juni 1967 in Tricht

waren toen de windhoos zo vernietigend uithaalde. Je ziet ze ongemerkt knikken als een van de oudere vrouwen zegt: „We zijn overgeleverd aan het lot. Zo gaat dat met natuurgeweld.”

Slechts één scène wordt gebruikt om het gevoel te beschrijven van het moment dat de windhoos Tricht achter zich heeft gelaten. Enkele acteurs voeren het woord, de rest staat in groepen aan de kant en staart omhoog. De zinnen

zijn kort. „Bomen omgekeerd in de grond. Met de wortels boven. Dat geschreeuw. Ik doe de deur open. Alles is plat.”

Je kunt een speld horen vallen als de dominee zegt: „De wind heeft ons meisje meegenomen en hij brengt haar niet meer terug.”

Maar er zijn ook momenten dat de lach door de gymzaal rolt. Iemand heeft een auto gekocht. „Zo’n Franse. Een Peugeot 404. Daar kan alles in.” Mensen in de zaal stoten elkaar aan. Die kennen ze nog wel. Net als het de eerste zwart-wit televisie. Iedereen blij in Tricht. „Nou kunnen we mooi bij jou zaterdag sport komen kijken.”

Het slot is verrassend als de dominee de zaal toespreekt „op deze benefietavond voor het dorpshuis dat we twee maanden na de windhoos weer gaan opbouwen.” Het rad van fortuin draait. Iedereen blijkt lotjes te hebben. De acteurs delen glazen limonade met een rietje uit. Er zijn blokjes kaas met zilveruitjes en tenslotte staan publiek en acteurs op de vloer om de twist te doen.

'WIND!' negen keer uitverkocht

TRICHT Tricht liep gisteravond uit voor de première van *WIND!* Alle 106 stoelen in de kleine gymzaal van het dorps-huis waren bezet. De volgende acht voorstellingen zijn ook al uitverkocht. 29 acteurs schetsen gisteravond een beeld van het dorp

dat in 1967 aan het oprabbelen was na de vernietigende windhoos die vijf inwoners het leven kostte. In totaal zijn 70 vrijwilligers in de weer geweest om niet alleen het toneelstuk, maar ook de tentoonstelling over de ramp die het dorp

trot, vorm te geven. De vijf decorbouwers haalden opgelucht adem toen ze hoorden dat het zangkoor en de kindergymclub hun schema's hadden aangepast, zodat alles tot de laatste twee voorstellingen op zaterdag 24 juni kan blijven staan.

DE TENTOONSTELLING

Wat is er op die warme zondagmiddag van 25 juni precies gebeurd en wat waren daar de gevolgen van? Hoe hebben de kinderen, moeders en vaders van toen dat ervaren? Wat kunnen we leren over het ontstaan van plotselinge windstoten, windhozen of tornado's? Hoe kunnen we met elkaar in Tricht, in ons land maar ook wereldwijd deze bedreigende klimatologische verschijnselen en hun risico's beïnvloeden?

Wat kunnen we leren over zonne- en windenergie, begrippen als duurzaamheid op school of thuis? Wat kunnen de voordelen daarvan zijn voor het alledaagse leven en de toekomst?

Wat kunnen we leren uit de manier waarop de inwoners van het dorp en de instanties van toen zijn omgegaan met de begeleiding van de ramp, het herstel en het al of niet maken van een plan of een onderliggend concept voor een herbouwd Tricht?

Rode draad in de tentoonstelling vormen talloze citaten uit de interviews die wij vooraf hielden met mensen die de ramp hebben meegemaakt. Dit geeft niet alleen een ander, menselijk perspectief aan de schokkende beelden van de verwoeste huizen, maar ook een mooi tijdsbeeld van Tricht in de jaren zestig.

De tentoonstelling is ingericht in de vier zalen van het Dorpshuis, met elk hun eigen thema.

1. TRICHT IN DE JAREN ZESTIG.

Hoe zag het dagelijks leven eruit en wat gebeurde er in de rest van de wereld?

2. WAT IS WIND EN WAT IS EEN WINDHOOS?

Windkracht, tornado's en orkanen. Hoe ontstaan deze plotselinge windstoten? Komt Het nu vaker voor dan vroeger? Kan zo'n windhoos ons nog een keer overkomen?

3. DE IMPACT VAN DE WINDHOOS VAN 1967

Deze zaal is volledig gewijd aan de gevolgen van de windhoos voor Tricht, met een klein uitstapje naar andere dorpen die getroffen werden.

4. TOEKOMSTSCENARIO'S

Hier niet alleen aandacht voor de verwoestende kracht van de wind, maar juist ook voor de bruikbare kracht. Vroeger en nu.

Bij de tentoonstelling hoort een educatief programma voor de bovenbouw van de basisschool. Hiervan wordt gebruik gemaakt door de leerlingen van Op 't Hof (Tricht), de Morgenster (Geldermalsen) en Malsenburg (Buurmalsen).

REALISATIE

De tentoonstelling werd gerealiseerd met hulp van het KNMI in de Bilt, het Centraal Museum en RTV Utrecht, het Regionaal Archief Rivierenland (Tiel), het Museum voor de Bescherming Burgerbevolking Park Overvoorde in Rijswijk, 11duurzaam, de Vereniging voor Weerkunde en Klimatologie, het Historisch Genootschap Tricht en vele inwoners van Tricht die hun dierbare herinneringen en bijzondere spullen uit de jaren zestig aan ons uitleenden.

Grote dank zijn we verschuldigd aan het bedrijf ELDEE Expo Design, dat geheel belangeloos alle tentoonstellingspanelen maakte en leverde.

UIT HET GASTENBOEK

Al eerder had ik tentoonstellingen over de windhoos gezien, maar door de persoonlijke verhalen/citaten komt hij veel dichterbij. Complimenten aan de makers....

Wind is een fantastisch natuurverschijnsel, maar hier zie je de wrange keerzijde. Heel mooi opgebouwd en geïllustreerd. Dank voor alle inspanningen.

Indrukwekkend, overzichtelijk & emotioneel

Heel interessant, indrukwekkend. Veel herinneringen die boven komen. Vervelende, maar ook goede herinneringen (saamhorigheid).

Ondanks alle ellende ook een sentimental journey. Mooi gemaakt.

Wat een mooie tentoonstelling. Heel indrukwekkend en interessant om met zoveel beelden te zien wat er die dag gebeurde, ook voor ons, als kinderen opgegroeid in Tricht lang na de windhoos.

Ongelooflijk wat een werk er is verzet voor deze tentoonstelling en zo mooi opgezet. Prachtig.

In één woord: geweldig (wat een werk geweest)

Ik heb medelijden met mijn opa dat hij dit heeft meegemaakt en voor z'n familie en vrienden hetzelfde. Was leerzaam. Ik ga hier waarschijnlijk een spreekbeurt over houden.

Ik heb nog puin geruimd. Wat een herinnering. Bedankt voor deze enorme tentoonstelling. Geweldig.

Mooi overzicht met indrukwekkende foto's. Goed dat het verhaal nog verteld wordt.

LEERDAM, WOENSDAG 21 JUNI

Herdenking Tricht

Windhoos is ijkpunt in de geschiedenis van het dorp

'Ramp is rode draad door mijn leven'

Inwoners van Tricht gedenken deze dagen de vernietigende windhoos van vijftig jaar geleden. Dat gebeurt onder meer door de tentoonstelling en theatervoorstelling WIND.

TRICHT • Er klinkt muziek bij het Dorpshuis aan de Prins Johan Priso-plaats. Om toegang tot het terrein te krijgen, is een 'permanent bewijs van betreding rampgebied' nodig. Agenten houden vriendelijk doch streng de wacht, dames collecteren voor de wederopbouw van het dorp. In het rampgebied is het een drukte van belang. Inwoners zoeken tussen de puinhopen hun bezittingen die tijdens de windhoos verloren zijn gegaan. Hulpverleners sorteren lichter van gevonden voorwerpen. "Alles wat nog heel is, bewaren we daar. Is die deken soms van jullie? En daar ligt een stuk linaflex." Een jong stel loopt verwaand rond. "We hebben niks terug kunnen vinden", klagen ze. "Alleen deze boeken."

In het Dorpshuis is er - in afwachting van de voorstelling - veel aandacht voor de tentoonstelling. Mensen wijzen elkaar foto's aan, halen samen herinneringen op aan de rampzondag. "Ik wou vandaag ook even kijken. Ik wilde de foto's wel eens zien en was benieuwd wat ze van die voorstelling hebben gemaakt", zegt Jan de Keijzer (79). "Of ik de ramp heb meegemaakt? Nou en of. Ik woon al 54 jaar in Tricht. Ik was toen 29. We hadden visite, ik had die dag mijn neef en nicht uit Enspraak op bezoek. Die hadden een baby van zes weken. Mijn vrouw en mijn nicht gingen die middag nog een rondje lopen. Precies op de plek waar even later de windhoos toesloeg. Ze hebben het er dus goed van afgebracht. Mijn neef en ik dronken een biertje; het was die middag bloedheet. Om een uur of vijf werd het aarddonker, er waalde van alles door de lucht. Het sloeg ook tegen de ruiten. Het duurde maar even. Toen het voorbij was, ben ik gelijk naar buiten gelopen, naar mijn buurman die een smedij had. Die zat rekeningen te schrijven en had eerst niet in de gaten hoe erg het was. "Kom naar buiten man, half Tricht ligt plat", riep ik. Hij kon het amper geloven. Toen we nog aan het praten waren, werd-ie gewaarshuud. Hij was bij de brandweer en werd opgeroepen." De gebeurtenissen van die

• Tricht krabbelt op tijdens de theatervoorstelling WIND.

FOTO: WILLEM HOOGHEVEN

zondagmiddag staan De Keijzer nog helder voor de geest. "Zo iets vergeet je nooit. Ik denk er vaak aan, zeker 's nachts bij zwaar onweer. Dan blijf ik zeker niet liggen."

Een hoop ellende

Dat geldt ook voor Fietje Jager - van Eck (82) die destijds aan de Lingedijk in Buurmalsen woonde. "Mijn ouders woonden in Tricht, in de Laan van Crayestein. We hoorden auto's en ziekenwagens rijden en de brandweer, maar wisten niet precies wat er ge-

beurd was. We zijn met de auto naar Tricht gegaan om te kijken hoe erg het was. Ik kan me van die tijd niet alles meer herinneren, maar ik weet wel dat we een hoop ellende aantreffen. De schade aan het huis van mijn ouders viel nog mee: de pannen en de schoorsteen waren van het dak gewaaid. Het was vreselijk die middag. Mijn schoonouders woonden in Beesd en maakten een wandelingetje op de Appeldijk. Toen die bus eraan kwam, gingen ze plat op de grond liggen. Ach meneer, die windhoos is me altijd bij-

gebleven. Elke keer als het noodweer is, denk ik eraan."

Jenneke van Kessel (93) woonde in 1967 in Deil. "Later ben ik naar Tricht verhuisd. Het huis waar ik nu in woon, is die dag voor de helft weggevaagd. Ik weet nog dat het vreselijk warm was. Zo benauwd. Toen de storm eraan kwam, werd het pikdonker. We zijn naar binnen gegaan. Zulk noodweer had ik nog nooit meegemaakt. In Deil trok de ergste storm over het kerkhof. De grafkerken van mijn man en zoon zijn omgewaaid. Bij slecht weer denk ik altijd terug aan die middag. Dat vergeet je nooit meer."

bij ons was. Hij was zes. Mijn vader had zijn armen nog om het mannetje heen geslagen om 'm te beschermen. Maar het mocht niet baten. De huisarts van het dorp heeft die jongen meegenomen. Dat wist ik niet, dat hoorde ik net pas." Wout van den Berg noemt de ramp een 'rode draad in zijn leven'. "Het verdriet slijt van lieverlee, maar vergeetens doe je het nooit. Het is een soort snijpunt, een ijkpunt. Als we het over vroeger hebben, praten we over de tijd van voor en van na de ramp. De windhoos heeft een stempel op mijn leven gedrukt."

André Bijl

WIND: 'Bedenk dat er altijd liefde is'

TRICHT • In het dorpsshuis van Tricht ging vorige week WIND van start. De indrukwekkende theaterproductie is gebaseerd op tientallen interviews met ooggetuigen en vertelt vooral het verhaal hoe de dorpsgemeenschap zich probeert te herpakken in de dagen na de windhoos.

Maar ook wordt er steeds teruggekeken op de dag van de ramp. De spelers - met hun kniekousen, hoedjes en spencers, zo weg gelopen uit de jaren 60 - vertellen hun verhalen vol verschromping. "Je voelde het, je hoorde het. Zelfs de vogels werden stil. En ineens dat geweld dat op je afkomt. Alsof de wereld vergaat. Daarna dat gekerm, de chaos. Langaan drong het tot me door: ik moet nu sterk zijn." En: "Natuurgeweld, daar is niks tegen te doen. Je staat machteloos. Het ergste is dat wij de bedoeling niet begrijpen." Er is persoonlijk leed: "Ik kan

het niet tot bedaren brengen, het blijft maar doorzoeken." Daarnaast zijn er zorgen over de financiële afwikkeling. "We zijn alles kwijt. Mijn man wil de boel weer opbouwen, maar hoe zit het met de vergunningen en de vergoeding?" En er is angst voor nieuw noodweer. "Er is regen voorspeld. Regen, geen onweer. Maar ik blijf me ongerust maken. Zou dat ooit overgaan", zegt een moeder met een angstige blik naar de lucht. Anderen herpakken zich: "Gewoon doorgaan, dat is het beste. We hebben het overleefd. Dat is het enige wat nu telt." Heel bijzonder juist op dat moment zwelt de wind buiten aan en trekt aan de flappen van een tent. Toeschouwers kijken onwillekeurig op, lachen elkaar dan toe. Maar Tricht herpakt zich. De inwoners hebben besloten om hun gemeenschapshuis weer in gebruik te nemen. Ze willen hun leven weer oppakken, elkaar ontmoeten, samen dingen

doen. Er zijn plannen voor een benefietavond, er is een Rad van Fortuin met mooie prijzen, het koor zal optreden en er is zelfs ruimte voor nieuwere dansmuziek. Want de moderne tijd dient zich aan. "Het lijkt wel of met die wind ook de tijd is veranderd, of we ineens een eind vooruit zijn gegaaid", verzuchten een paar vrouwen. Dat is ook het gevoel van een van de hoofdrolspelers die haar toekomst plotseling elders ziet: "Ik ga studeren, ik wil de wereld redden." Maar eerst is er de benefietavond voor de wederopbouw. De dominee - zelf getroffen door zwaar verlies - opent de avond. "We proberen weer grip te krijgen op ons leven. En wat is er dan mooier om samen te komen?" Het Rad van Fortuin draait zijn rondjes en het koor zingt: "Hoe hoog ook de golven, hoe diep ook de zee; als ons niets blijft bespaard; blijf dan dicht bij elkaar; en bedenk dat er altijd liefde is."

Rode draad

Wout van den Berg (68) woonde in Tricht, maar bracht de middag door bij vrienden in Rumpst. "Ook daar was het noodweer: grote hagelstenen, storm, om bang van te worden. We hebben op de dijk staan kijken en zagen verderop die slurf. Dat gaat niet goed, zelden we tegen elkaar, maar ik had er toen nog geen idee van dat Tricht werd geraakt. Ik probeerde mijn ouders te bellen, maar dat lukte niet. Rond half zeven ben ik naar huis gegaan, maar ik kwam niet ver. Wat een chaos. Het leek wel oorloggebied, of er een bom ontploft was." Later bleek het huis van de familie Van den Berg zwaar te zijn geraakt. De moeder en zus van Wout waren door 'particulieren' naar het ziekenhuis in Tiel gebracht. "Mijn vader is met de ziekenwagen naar Culemborg vervoerd. Hij is aan de gevolgen van de ramp overleden. Dat gold ook voor het zoonje van de buren dat die middag

Afsluiting

De herdenking van 50 jaar Windhoos wordt komende zondag 25 juni afgesloten met een speciale dienst in de Pietersteek aan de Kerkstraat. Die dag is het precies 50 jaar geleden dat het dorp werd getroffen. De dienst staat onder leiding van dominee Dirk-Jan Brans en duurt van 17.00-17.30 uur. Rond 17.45 wordt de bijeenkomst voortgezet bij het windhoosmonument aan de Laan van Crayestein. Daar voert onder meer burgemeester Miranda de Vries het woord en zorgt de plaatselijke muziekvereniging OZOD voor de muzikale begeleiding. Na afloop kan er in het Dorpshuis worden nagepraat en bestaat de mogelijkheid om de tentoonstelling voor het laatst te bekijken. Zaterdag is de theatervoorstelling voor het laatst te zien.

OOSTMALLE

Op 22 juni werden de tentoonstelling en de voorstelling bezocht door het stadsbestuur van het Belgische Malle, dat in 1967 voor een deel (Oostmalle) werd getroffen door dezelfde windhoos die later Chaam (2 doden) en Tricht (5 doden) zou treffen.

Een uitnodiging om de voorstelling ook in België te spelen moesten we helaas afslaan.

FINANCIËN

In de oorspronkelijke begroting gingen we ervan uit dat we voor de realisatie van het project € 22.500 nodig zouden hebben aan subsidiegeld. Uiteindelijk kregen we toezeggingen tot een bedrag van € 16.500. We besloten het project desondanks van start te laten gaan met een aangepaste begroting. Met name de vormgevingskosten (decor, kostuum en dansvloer) werden naar beneden bijgesteld.

eigen inkomsten

In de oorspronkelijke begroting werd uitgegaan van 9 voorstellingen, waarmee we € 7.200 eigen inkomsten zouden genereren. Om aan de grote vraag tegemoet te komen werd de capaciteit uitgebreid van 80 naar 100 plaatsen, en ook de generale repetitie (gratis) opengesteld voor publiek. De geïnterviewden, fondsen en sponsors ontvingen vrijkaarten voor hun bijdrage.

Even zag het er naar uit dat we een voorstelling minder zouden spelen. Door een stroomstoring in Geldermalsen kon de eerste zaterdagmiddagvoorstelling niet doorgaan. Gelukkig konden we op de rustdag van week 2 een inhaalvoorstelling plannen. Een extra zware belasting (6 voorstellingen in één week), waar iedereen zich manmoedig doorheen heeft geslagen. Ook 90% van het gedupeerde publiek kwam zonder morren (zelfs vanuit Sittard) nogmaals naar Tricht. De overige 10% kreeg geld terug of kon worden verplaatst door extra stoelen bij te zetten.

De inkomsten uit kaartverkoop kwamen uiteindelijk uit op € 8.260. Daarnaast ontvingen we € 510 aan giften. In totaal komen we € 8.770 eigen inkomsten.

Hoewel de vraag onverminderd groot bleef durfden we het niet aan om meer extra voorstellingen te plannen. Tien voorstellingen in twee weken was het maximale dat we van onze vrijwilligers en de vrijwilligers van het Dorpshuis konden vragen.

belangrijkste afwijkingen t.o.v. de oorspronkelijke begroting

- Doordat de voorstelling werd gespeeld in het Dorpshuis hoefden we geen extra verzekeringen af te sluiten voor de vrijwilligers. Hiervoor is het dorpshuis verzekerd via de vrijwilligersverzekering van de Gemeente Geldermalsen.
- Dankzij het Leefbaarheidsbudget van de gemeente Geldermalsen kon het Dorpshuis een beschermende vloer voor de gymzaal aanschaffen, alsmede gordijnen langs de wanden. Hierdoor werd de akoestiek zo verbeterd dat we konden spelen zonder geluidsversterking.
- Door de keuze om te spelen over de lengte van de zaal met publiek aan beide zijden werd het lichtplan 'ingewikkelder' dan oorspronkelijk bedacht. Door de extra voorstellingen werden bovendien meer technieken gebruikt dan begroot.
- Door de grote betrokkenheid en belangstelling van pers en publiek vielen de publiciteitskosten lager uit dan begroot.